

Előfizetési árak:  
 A kiadóhivatalban átveve:  
 Egész évre . . . 6 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 1 „ 50 „  
 Helyben hazhozva:  
 Egész évre . . . 8 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre . . . 10 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 2 „ 50 „

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hét-  
 és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására  
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-  
 hivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 27.

## A czári pár Bécsben.

A politikai világ szeme most a bécsi Hofburgra irányul, hová a czári pár ma megszáll.

Miklós czár egy évig gyászolta mély fiúi fájdalommal szomorú, bár mégis csak természetes halállal kimúlt atyját és csak azután koronázta meg magát Moszkvában. Most indul körutazni az európai udvarokhoz, közte Franciaországba is ellátogat.

Első útja a dicsőségesen uralkodó osztrák császár s magyar királyhoz vezet. Ebben nemcsak előzékeny udvariaság van, hanem elismerése annak is, hogy a magyar-osztrák monarchia viszi a főszerepet Európában mindazokban a kérdésekben, melyek a nagy czári birodalmat az Ural-hegységen innen legközelebből érdeklik.

Ez a tény nagy megnyugtatóra szolgálhat a monarchia két állama népeinek.

Hiába igyekeztek ennek a tudatnak zavartalanosságát megbolygatni némelyek. — Egyfelől azok, akik király ő Felsége vendégének elő akarták irni, hogy a bu-

dapesti kiállításra jöjjön uralkodónkhoz; mintha ily kérdésben jogosult volna a nagy nemzetközi tekinteteket szem elől téveszteni; eltekintve attól, hogy Buda vára ez idő szerint elégtelen volna a magas vendégek s kíséretük, valamint a királyi ház udvarának befogadására. Másfelől azok is kárba vesztett munkát folytattak azok is, akik a Lajthán túl, s innen a czári pár látogatását bizonyos pánszláv tendenciákkal szerették volna kapcsolatba hozni.

A czár bécsi útjának jelentőségét három pontba lehet foglalni. Első s legnagyobb fontossága az, hogy az *európai béke* megszilárdításának biztosítékát képezi. Második ebből folyik s abban áll, hogy a *Balkán-félszigeti* kérdések tekintetében egyetértés uralkodik a magyar-osztrák monarchia és Oroszország közt. A harmadik jelentősége pedig abban áll, hogy a *pánszláv izgatók* ismeretes népbolondításai egy csapásra eloszlatvák a multa és megelőzvék a jelenre s jövőre nézve.

Osztatlan örömmel fogadhatják, fogadják is a monarchia két államának hazafentartó elemei a czári pár megérkezését uralkodónk felséges udvarába és nem is késnek ez örömünknek hangos

kifejezést adni, szíves *Isten hozott-at* mondván a magas vendégeknek.

Ez öröm csak a legmélyebb tisztelet s hála mulhatja felül, melylyel király urunk ő Felsége uralkodói bölcsessége iránt viseltetünk, amely a jelzett nagy eredményeket létrehozta s a jövőben is tartósakká tenni fogja, csodálatraméltó eszélylyel elhárítván utjából mindazokat a nehézségeket, melyeket a kisebb-nagyobb érdek-összeütközések s egyéb nem kevésbé kényes természetű körülmények felszínre hoztak.

Együttal azonban meg kell emlékeznünk a korona külügyi tanácsosairól, nevezetesen a külügyminiszterről, Goluchovszky Agenor grófról és a közös pénzügyminiszterről, Kállay Béniről, akik e jelentős eredmények előidézéséhez elismerésre méltó segédkezet nyújtottak.

Üdvözljük tehát király urunk magas vendégeit és ismerjük el, hogy legnagyobb részben a két szomszédos nagyhatalom, magasztos gondolkodásu fejedelmének köszönhetjük, hogy a béke olajágát föl nem váltotta az öldöklő fegyver.

Azért béke legyen velük, amit atyai szívük népeiknek is biztosít.

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### A valerói fürdőben.

Irta: AGRICOLA.

A valerói fürdőközönség nem unatkozik soha. Ezzel nem azt akarom mondani, mintha léteznék valahol nyári mulatóhely, vagy a mint nevezni szokták, fürdőhely, a hol unatkoznak. Gyönyörű magaslaton fekszik a valerói fürdőtelep, a honnan, mint bájos királynő, uralkodik a gyönyörű tájkép felett. Növeli szépségét e tájnak a valerói tó, mely csakhamar annyira behizelgi magát az ember szeméibe, hogy az ember alig tud tőle megválni, midőn a válás pillanata beköszönt. Pedig ez a válás mindenütt kíséri az embert, a fürdőbe is.

Csak egy baja van a valerói fürdőnek, hogy kevés a nő, sok a férfi. Éppen megfordított viszony van itt, mint másutt széles e világon. Mindenütt több a nő, mint a férfi, ott pedig oly elenyészően kevés a nő, hogy csodaszámba megy, ha egy társaságban 2—3 nő találkál.

Van is aztán becsé a nőnek. Boldognak tarthatja magát ama férfi, ki egy nő kisujja hegyét megérintheti. S mégis e helyen is akad oly nő, ki e szép táj közepette érzéketlennek látszik a természet szépsége, a világ ártatlan örömei iránt. Pedig szép, ifjú menyecske, Laborovszky Milánné.

Valóságos mondat keletkezett e nő sorsa fölött. Egyik azt mondja, rajongásig szereti férjét; habár házasságuk nem boldog, mert nincs gyermekük. Mások pedig azt vélik tudni, hogy

bizony a menyecske nem igen rajong férjeért, kit sohasem szeretett, mert csak egy erőszakolták hozzá.

Máshol a nő visszavonult, élete fel sem tűnt volna; de itt mindenki e nővel foglalkozott; szerették volna a látványt, mely e nő kedélyét borítá, felemelni, hogy a valót lássák. Csakhogy éppen ez a legmelegebb, ha csak valami véletlen nem jó segítségére az embernek.

Minnek is jött ide, eme földi paradicsomba, ha nem akarja élvezni a természet eme pazar gazdagságát. Ugy tetszik ott az embernek, mintha a madarak dala sokkal szívrerőbb volna, mintha a virágos mezők kedvesebben ilatoznának, mintha a ligetek, hegyek, tavak és patakok csak azért egyesültek volna, hogy az embernek kedveskedjenek. Csak néhány lépést kell tennie, és maga előtt látja a tó tiszta tükörét, hallja a patak hangos csacsogását, a mint epedve siet a tó tiszta vizével egyesülni; csak néhány lépést kell tennie és ott találja magát a hegy ormán, a honnan a villákat, gyönyörű kerteket és ligeteket szemlélheti; egy pár lépés kell és őserdő mélyében képzelheti magát az üdülni vágyó vándor.

Nem csoda, hogy ide seregelenek össze a világ minden tájáról az oly emberek, kiknek idegeit a nagy városok zaja, az emberölő munka, lelki vagy testi baj, csapás megviselte. Itt csakugyan felejt az ember minden bajt; mert hisz a mosolygó természet lehetetlen, hogy magát meg ne kedveltesse vele és kellemeteshurokat ne érintsen az ember keblében!

Egyszerre Laborovszkyné kedélyében is változás történt; mintha csak a jég, mely szívét borítá, megtört s felolvadt volna és kelle-

mes tavasz vonult volna be lelkébe. A fürdővendégek csak úgy ámultak-bámultak, midőn a magányszerető menyecske egyszer csak megjelent a zeneestélyen és egészen másnak mutatta be magát, mint a minőnek ismerték. Ugyanis a magába zárkózott nő, ki az előbb minden szavát kétszer is megfontolta, mielőbb kimondta, most csacska leányhoz hasonlóan fecseg és szavai oly bájosan hangzanak, mint a pacsirta dala.

Ott van ő mindenütt, a hol jókedv uralkodik, a hol szórakozás kínálkozik. Ő rendez a kirándulásokat és versenyt dalol a madarakkal, versenyt evez a legerősebb férfikkal. Ugy látszott mintha megtanulta volna a madaraktól a dalt, a virágoktól az örömet.

Igy aztán gyorsan teltek a napok. Közledett a válás pillanata s Laborovszkynén ismét erőt vett a szomorúság érzete.

Némelyek azt mondták, fáj neki, hogy el kell válnia e kies vidéktől, a hol minden, de minden jó kedvre lángolja az embert. Mások megint azt rebesgették, hogy Nagy Elemérbe szerelmes; mert csodálatos, hogy éppen akkor változott meg Laborovszkyné nyomott kedélye, midőn Elemér érkezett és azt is észrevették, hogy soha más, mint Elemér társaságában nem vett részt.

Igaz, azzal mentegették a jó viszonyt, hogy hontársak, mindketten magyarok s talán már régebben ismerték egymást. De ezen feltevés ellen nem szólott azon körülmény, hogy voltak ott sokan magyarok s mondhatni, hogy tán többen, mint más nemzetiségűek.

Aztán meg Nagy Elemér elutazása után Laborovszkyné újra az a hideg, elzárkózott

## Minisztereink Bécsben.

O Felsége kedden délből Bánffy hosszabb kihallgatáson fogadta.

Mint Bécsből jelentik, a király meghallgatta a magyar kormány fejének jelentését és utasította, hogy az osztrák kormányval folytatassa és végezze be a kiegyezés még függőben levő kérdéseinek elintézését.

Osztrák hivatalos körökben ez utóbbira nézve igen nyomott hangulat uralkodik, annak oka leginkább a pártok új alakulásában keresendő. A német liberális párt különböző irányalatai kétségbeesetten kapaszkodnak mandátumaikhoz és elég meglepő, hogy a Badeni-kormány részéről még támogatásban részesülnek. A keresztény-szocialis és a néppárt azonban oly biztos sikerekre számíthat a jövő választásoknál, hogy a kiegyezés kérdéseiben övé lesz a döntő szó.

Ez a körülmény is hozzájárul az erre vonatkozó tárgyalások megnehezítéséhez, mert az utóbb említett pártok sokkal inkább hajlanak most már a közös vámterület fölbontásához, semmint azt Magyarországon hajlandók elhinni.

Ezek lévén a két kormány tárgyalásainak külső keretei, ami a Lajthán tul lévő pártokat illeti, alig hihető, hogy a magyar kormány beválthassa amaz ígéretét, hogy már szeptember elején elő fogja terjeszteni a képviselőháznak az új kiegyezést. Legfőlegb egyes részleteket fog bemutatni belőle. A kiegyezés maga a folyó évben aligha fog létrejönni, mivel az osztrák parlamentben még nagyobb nehézséggel fog találkozni, mint a magyar törvényhozó testületben.

## A magyarországi kath. egyesületek orsz. kongresszusának határozatai.

(Folytatás.)

### Társadalmi ügyek.

#### I. Az egyesületi élet felvirágzásának feltételei

- Egyesületi törvény alkotása. Felirat ez ügyben az orsz. gyűléshez.
- A magas püspöki kar támogatásának kikérése.
- A kath. körök országos szervezete.

### Határozati javaslat:

1. Tekintettel a mai állapotokra, midőn az egyesületek megalakulása azok működése törvényileg szabályozva nincsen, hanem az egyesületi élet ugyiszólván a hatóságok tetszésének van kiszolgáltatva: a katolikus egyesületek országos kongresszusa szükségesnek és kívánatosnak tartja az egyesületi jog mielőbbi törvényes rendezését s e végből feliratot intéz a törvényhozáshoz, hogy az egyesületi jogot, az alkotmányos jogok alapján a polgári szabadság tiszteletben tartása mellett, mielőbb törvényileg rendezze, szabályozza.

2. Tekintve, hogy a katolikus egyetemi élet felvirágzása a katolikus társadalom megalakítása szempontjából felette kívánatos és az egyesületek működése minden téren előmozdítandó;

tekintve, hogy a már létező és ezután létesítendő katolikus egyesületek célszerű működése megkívánja az egyesületek kölcsönös érintkezését és támogatását;

tekintve továbbá azt, hogy a katolikus ügyek ez időszaki mostoha helyzete felette kívánatosnak tűnteti fel, hogy a törvényes jogok kellő biztosítása hiányában az egyes körök és egyesületek ne legyenek védtelenül támadásoknak kiszolgáltatva, melyek ellen egyedül védekezni nem képesek, hanem mint egy országosan szervezett szövetkezet részei, egyetemes védelmében részesüljenek és a hatóságok előtt tekintélyes és szakavatott képviseltetést nyerjenek:

a katolikus egyetemi országos kongresszusa kimondja a katolikus egyesületek szövetkezeti alapon leendő országos szervezkedését és az alapszabályok elkészítésével a végrehajtó bizottságot bízta meg.

3. A katolikus egyesületek országos kongresszusa tekintetbe véve azt, hogy az egyetemi élet csakis a katolikusok Istentől rendelt vezéreinek pártfogása, támogatása mellett nyerhet nagyobb fellendülést és elterjedést: feliratban fogja megkeresni a magas püspöki kart, hogy az egyetemi életet vegye hathatós támogatásába, hogy az egyesületi tevékenységet tőle telhetőleg minden eszközzel támogassa, hogy az egyesületi ügy fontosságára papjait, növendékpapjait, híveit minden alkalommal figyelmeztesse.

#### II. A kath. körök működésének legfontosabb eszközei:

a felolvasások, a könyvtár, ezzel kapcsolatban a népkönyvtárak ügye, a kath. körök mint kath. közművelődési kultur egyesületek, a kath. körök gazdasági célok szolgálatában.

1. A magyarországi katolikus egyesületek országos kongresszusa a katolikus társadalmi

egyesületeknek (köröknek, olvasó-egyleteknek) a kaszinói célok és feladatok betartásán felül a katolikus szellem megerősítését, a katolikus elvek és tanok ismeretének terjesztését és a katolikus szellemű társadalmi élet megteremtését jelöli ki megvalósítandó célul és feladatul.

2. Ezen célok megvalósítására a kongresszus nagyfontosságú eszköznek tekinti a *katolikus szellemű felolvasásokat*, melyek rendezését minden katolikus társadalmi egyesületnek kiváló figyelmébe és gondoskodásába ajánlja. Fontosnak tartja továbbá a kongresszus az

*Országos katolikus felolvasások* szervezését és ezzel kapcsolatban nagyobb városokban egyes tudományos szakok rendszeres katolikus szellemű tárgyalását és fejtegetését, a katolikus liceumokat az intelligencia részére. Mind e két eszmének megvalósítására pedig a központi budapesti katolikus kört kéri fel s annak figyelmébe ajánlja.

3. A katolikus egyesületek országos kongresszusa szükségesnek tartja a katolikus szellem védelmére, terjesztésére a katolikus szellemű könyvtárak, népkönyvtárak felállítását. Óhajtja tehát, hogy minden katolikus társadalmi egyesület tagjainak megfelelő könyvtárt állítson fel katolikus szellemű művekből, a községekben mindenütt, hol egyesületek nincsenek is, katolikus népkönyvtárak szerveztessenek, hogy ezáltal a katolikus társadalom megővassék az erkölcs- és vallásellenes sajtótermékek kártékony befolyásától.

4. A katolikus egyesületek országos kongresszusa szükségesnek tartja, hogy a katolikus körök és egyetemi a nemzeti kulturfeladatokat is felkarolják, iskolák, kisdudorvók stb. támogatását részint nemzeti szempontból, részint pedig azért, hogy ezzel is ápolják, támogassák tagjaik szívében az érdeklődést, a ragaszkodást a katolicizmus legfőbb kincsei, *a hitvallások iskolák iránt*.

5. A katolikus egyesületek országos kongresszusa szükségesnek tartja továbbá, hogy a katolikus egyesületek, különösen pedig a falusi egyesületek mennél jobban felkarolják a nép anyagi érdekeit; terjeszszék a gazdasági ismereteket, iparkodjanak gazdasági helyzetén segíteni, javítani, hogy a nagyfontosságú eszköz felhasználásával még jobban magukhoz fűzzék tagjaikat s az egész katolikus társadalmat.

(Folyt. köv.)

## Kartellek garázdálkodása.

Már volt alkalmunk jelezni azokat a szövetkezéseket, melyeket az ős-termelő, a fogyasztó és az adófizető közönség ki-

kedélyű nő lett, a mi volt azelőtt: sőt most már a családás keserű érzelmé is meglátszott rajta.

Csak akkor pattant ki az egész titok, midőn Laborovszky, egy öreg ur megérkezett, hogy nejét hazavigye. Kitudódott, hogy szülei erőltetve adták férjhez: kitudódott, hogy Laborovszkyné, ki még ez ideig nem szeretett, Nagy Elemérbe szeretett bele és hajlandó lett volna férjétől elválni és Nagy Elemérhez hozzá menni feleségül. Csakhogy Nagy Elemér még egészen fiatal ember volt, ki nőülésre nem is gondolhatott. Laborovszkyné pedig már 10 éven át hordta vállain a házasság édes terhét. Nem hiába, hogy egy könyv ragyogott szemeiben, midőn a valerói fürdőnek búcsút mondott és talán örökre.

## K ü r y K l á r a.

Ditrói Mór egy este az ő lakonikus beszédmodorában, mialatt a színpadon a »Zöld ördög« gyermekneveltető bohóságai folytak, így szólva hozzám:

— Jövő héten Küry Klára lép föl. Hallottam énekelni s láttam játszani. Meg vagyok elégedve, fenomenális tehetség. Megemlítheti.

Másnap a lap, melynek munkatársa voltam, rövid közleményt hozott, melyben a vendégzereplést főlemlítette, hozzátevé, hogy az igazgató nagy reményeket fűz a föllépéshez.

Aztán pár napra elfelejtettük Küry az

igazgató reménységeivel együtt s összemosolyogtunk, ha olvastuk a színházi kommunikét, mely egy »tehetséges kezdő« vendégzereplését jelezte. Gondoltuk:

— Ejh no, megint egy tehetséges kezdővel több. Hogy felsül ez a Ditrói. Milyen ideálista. Hát lássuk . . .

\* \* \*

A rozoga fabódé, mely annyi dicsőségteljes napot ért meg, virágokkal telt kosárhoz hasonlított azon estén, mikor Küry Klára először föllépett a »Tiszta a zárdában« operettben. Míg se tudom megfajteni, hogy honnan verődött össze az a számban is meglepő diszes közönség, mely a színpadot meglátogatta. Nem tudom, ünnepnap volt-e, de egész bizonyos, hogy ünnepnap lett ránk nézve. H o v á n y i Géza, kinek annyi kezdő köszönheti, hogy jóakarata folytán Nagyváradon rokonszenvesen fogadták, érdekes tipikus arczával páholya sötét háttérben figyelt várakozásteljesen.

Legkevesbbé voltunk elfoglaltak az igazgatói páholyban. Ditróiné, — ma is oly bájos s naiv, mint leánykorában, — azok nyugalmaival nézett az első debü elé, mint akik már sok ily kísérletet, — sikerest s eredménytelen, láttak. Engem pedig jobban érdekelt, hogy L á z á r Margit, ki azóta német színésznő lett, — hogy gondolkozik Nóráról. Sokszor kellett Ditróinének gyöngéden figyelmeztetni bennünket, hogy nem-sokára jön a vendég . . .

Az első felvonásban tudvalevőleg Kürynek nincsen szerepe, tehát meglehetősen közönyösen hallgatta a közönség a darabot. Valami édes-ség volt a zsebemben s azzal kintálgattam erősen a szomszédaimat. Mikor véletlenül hátratekintettem, meglepetve láttam, hogy észrevétlenül egy uri asszony telepedett le a páholyban. Első pillanatra egy mondaine asszony benyomását tette rám s én siettem halkan bemutatni magamat; hozzátevé:

— Talán egy kis csukor . . .

Mosolyogva vett néhány szemet s balkezével egy csinos bonbonniért nyújtott felém. Vettem én is s meglőn az ismerkedés, melynek első kérdése reám nézve megtisztelő volt:

— Nos, mit gondol, sikerül ennek a Kürynek a föllépése?

Ez kellett nekem. Már akkor sem voltam jó véleményű az előre kikürtölt tehetségek iránt s nem imponált nekem az a »kicsiny, de családias« kör, mely előtt első hírnevét szerzte az előtünk még ismeretlen művésznő, sőt meglehetősen elfoglalt voltam. Gondoltam magamban, na, most fog valamit hallani ez a bájos asszony, kit én még mindig Ditróiné rokonának tartottam, valami olyast, ami a meggyőződés hatását kelti fel benne. Egy pár igaz szó.

— Mondhatom, nem nagy barátja vagyok a felfújt nagyságoknak, különösen nem a színpadon. Például itt van Küry, odahaza, five o'clock tea mellett elénekelt egy pár dalt ügyesen, a jó barátok kinevezték művésznőnek.

zsebelő túlterhelését tűzték ki céljukul. Ezek az ugynevezett kartellek.

A kereskedők s gyárosok ugyancsak kihasználják azt, hogy a társadalmi és törvényhozási mozgalom még mindig nem lépett föl ellenük azzal az erővel, mely megsemmisíthetné vészes garázdálkodásukat. Sőt a kartellek ma oly hatalmasak, hogy a *kormány sajtó-pórt indított ama lapok ellen*, melyek a gazda-közönség és a közép-polgári osztály érdekében föl merik emelni szavukat a tervszerűen folytatott kizsákmányolás ellen.

Mindamellett úgy látszik, hogy a kartellek érzik ama nagy fölháborodás következményeit, mely a közönség körében hangos szavakban nyilvánul és ezért most a tultengésig, semmi tekintet nem ismerő merészséggel mennek üzemeikben.

Ugyyszólván nincs nap, mely ne hozna új híreket egy-egy kartell létrejveteléről avagy a már létezőknek újabb machinációjáról.

Eddig ez az árak emelésében nyilvánult, legújabbán már az árak leszállításában is mutatkozik. Lássuk röviden az egyes legújabb eseteket.

#### A bőrgyárosok kartellje.

A legújabb kartell, — melynek megalakulásáról megbízható forrásból értesülünk — nem az árak felemelése, hanem leszállítása érdekében jött létre. De ne tessék félreérteni a dolgot; ilyen nemes cselekedetre a kartellek nem szokták magukat elszánni. A *bőrgyárosok legújabb kartellje* igenis le akarja szállítani az árakat, ámde nem az eladási árakat, hanem a bevásárlási árakat. A napokban összeültek mindazok a budapesti és részben vidéki bőrgyárosok, akik juhbőröket dolgoznak fel s konstataáltak, hogy a nyersbőrök áraai nincsenek arányban a készbőrök áraival. Ennek következtében egyhangulag kimondták a határozatot, hogy a most kezdődő bevásárlási évad alatt a gazdáknak, juhtenyésztőknek és mészárosoknak **10—15 százalékkal kevesebbet fognak fizetni a nyersbőrökért.** Az ekként megállapított egyértelmű határozat rögtön életbe is lépett s *gazdáink ekként megint meg fognak rövidülni jövedelmeikben.*

#### A kőszén-kartell.

Az ország egyik legnagyobb szénbánya-válata már évek óta azon töri a fejét, hogy mikép lehetne a szén árát mesterségesen emelni. Ertesülésünk szerint ez a társulat, — melynek a főrésztvényese egy hírhedt budapesti vállalkozó — jelenleg a szén-kartell létesítése körül fejt ki különös tevékenységet. Hogy a kartell mindeddig létre nem jöhetett, az csak a kisebb vállalatok ellenállásának köszönhető. Ezek a kisebb vállalatok azonban csak nehezen tudják elviselni azt a nyomást, melyet a nagy társulat rájuk gyakorol és így valószínű, hogy a szén ára már legközelebb emelkedni fog.

#### A műtrágya-kartell.

A többi kartellek szintén garázdálkodnak, még pedig — legújabbán ez a divat — a *mezőgazdaság rovására.* Miután némileg elterjedt a *műtrágyák* használata, hát a gyárosok fel akarják emelni az árakat. Tárgyalások folynak az osztrák és a németországi vasgyárak között aziránt, hogy a salak árát kartell útján szabályozzák. A vasgyári salakból készült tudvalevően a Thomas-salak nevű műtrágya-szer, mely nálunk is mindinkább használatossá lett.

#### Vasgyárosok kartellje.

A csehországi *vasgyárosok kartellje* a drót árát métermázsánként 75 krajczárral, a rudvas és a bádoglemez árát 25 krral felemelte.

#### Petroleum-kartell.

A *petroleum-kartell*, melyről már többször volt alkalmunk megemlékezni, szintén sérényen »működik«. Már csak annak a hírére is, hogy a kartellt végleg megkötötték, **1 $\frac{1}{4}$ —1 $\frac{1}{2}$  forinttal drágább lesz a petroleum.** A tulajdonképpeni nagy áremelkedés azonban csak az ősz elején fog bekövetkezni. A petroleum-kartell tagjai ezenfelül még a következő csinyt követték el.

Általános feltűnést okoztak Fiumében azok a nagy fuvardíj-redukciók, a melyeket a magyar államvasutak a galicizai vidékről petroleumvidékről magyar állomásokra életbe léptettek. Az osztrák sajtó örömmel adja hírül, hogy a redukciók a galicizai petroleum javára kiegyenlítették azt a differenciát, a mely a galicizai és az orosz nyerskőolaj ára között

fennállott. Csak nagyon kevesen fogják azonban tudni, hogy mi is ment tulajdonképpen végbe a kulisszák mögött. A fiumei és trieszti kőolajfinomítók alább vázolt akciója némi fényt vet e kényes ügyre. E két finomító ugyanis pressziót gyakorolt a magyar kormányra, s már az év eleje óta követelte, hogy a galicizai olaj vasuti fuvardíját leszállítsák. Az osztrák államvasutak és a déli vasut természetesen készséggel koncedálták a kért fuvar kedvezményeket, de a magyar államvasutak körülbelül fél évvel ezelőtt csak bizonyos határig mentek az engedménnyel. Ezzel azonban nem elégedtek meg a fiumei és trieszti finomítók, s fokozatosan redukálták üzemeiket, orosz petroleumot pedig mind kevesebbet, s végül egyáltalában nem importáltak. A magyar kormány látva, hogy a vámbevételt így elveszti, beadta a derekát és nevetségesen alacsony mértékre leszállította a fuvardíjakat. Erre megkezdődött nagyban a galicizai kőolaj beszállítása s júliusban már 61,472 mm. érkezett Fiuméba, míg januártól június végéig csak 57,234 mm. Most már megint teljes üzemmel dolgozik a győztes petroleumfinomító. Mi pedig kérjük, mire is jó az *orosz kőolaj vámjának a felemelése*, mikor az import a védővám hatásával bíró alacsony vasuti szállítás miatt ugys megszűnt? Felette következetlen ez a gazdasági politika.

#### A sin-kartell.

A mikor a gazdasági világ tudatára ébredt a kartellek vészes hatásainak, a mikor csaknem *mindenütt erkölcssteleniségek bélyegzik* az azokban való résztvevést, a mikor mindenféle módokat és eszközöket keresnek a kartellek szétrobbantására és az azoktól való megszabadulásra: akkor a *magyar állam maga is tagja egy olyan kartellnek*, a mely egy fontos cikk árának felszólására alakult.

A magyar állam tagja az osztrák-magyar sin-kartellnek, még pedig kiváló tagja, olyan a mely nélkül az egész kartell lehetetlen volna, a mely nélkül ez a kartell nem működhetné a magyar közgazdasági életre, kivált pedig a magyar mezőgazdaságra nézve olyan káros hatással. Az itt említett tény legfőbb eredményét feltűnteti egy e téren minden esetre hivatott testületnek, a *budapesti kereskedelmi és iparkamarának* alábbi kijelentése. E kamara 1894-re

Nos, a nagyváradi publikum, mely mondhatom, lehető legkényesebb s legfejlettebb izlésű közönség az országban, nem mehet s nem megy bele az ilyen pajtáskodásba, mely a fővárosi sajtó nagyképűségével párosul. Jó lesz ha csöndben bukik meg az a különben kedves leány, aki elég jókor fog felébredni képzelődéséből.

Az én ismeretlenem csodálatos hévvel hajolt felém.

— Igazán mondja ezt? Jaj, ha így lenne. Hm, gondoltam magamban, ez malkontentus asszony lehet s egy véleményen van velem.

— Meggyőződésből — válaszolám. Azt hiszem, a bukás...

— Ha bukás lenne a vége, akkor sohasem lép többet a színpadra.

— Ugy kell lenni. De nagyságodat érdekelni látszik a dolog. Ismeri?

— Hogy ismerem-é? Ismerem Pestről... Pestről? Mondám zavartan rosszat sejtve hogy eljárt a szám. Talán...

— Édes Istenem, hiszen a leányom...

Csak most vettem észre Ditróiné komoly integetéseit, de csak azt mondhattam már, amit mamsell Sans-géne mondott Fouquetnek:

— Dughatja már a tubáját...

Pár mentegető szót rebegtem, de Kúry Oszkárné félbeszakított:

— Örülök, hogy véleményét hallottam. Örvidenek, ha úgy lenne. Akkor az enyém,

s mienk maradna s lemondana ábrándjairól. Megtudná ön ezt tenni?

— Készséggel.

Lementem a felvonásközben a szinkör elé kigyülemlett ifjuság közé s buzdító beszédet tartottam. Az volt a tenorja, hogy fiuk, itt van egy pesti leány, azt hiszi, hogy az ő kis tehetségével nagy sikert ér el, ne hagyjuk magunkat s mutassuk meg, hogy így meg amugy. Tüntetni kell ellene. S azzal visszamentem a páholyba, s megnyugtatóan mondtam Kúry-nének:

— Nyugodt lehet nagyságos asszonyom, visszakapja a leányát, a kit oly nagyon szeret.

— Mi történt?

— Semmi, csak megtettem a k e l l ő l é p é s e k e t...

Megzendült e pillanatban a zenekar, s bevonultak a zárdanövendékek s kilépett közülök egy villogó szemű, édes leány s elénekelt egy bájos dalt. Lehetetlen leírni a hatást, a mit megjelenése s éneke keltett.

Tombolt a közönség az előtt a bátor megjelenésű, de most meghatott, hamiskás mosolyu s cseppet sem hamis hangu művésznő előtt, aki egy pillanat alatt bevette rohammal a közönség szívét.

Tapsoltam én is, mint mindenki, mert ellenállni jó, illetve rosszakarattal sem lehetett.

S a dicsőségteljes pillanatban, mikor a percz egy nagy művésznőt hozott a világot

jelentő deszkákra, megható zokogás ütötte meg füleimet. A páholyunkban sirt valaki. Hátrafordultam s Kúryné láttam arcát kezeibe temetve sírni meghatóan...

— Örülni kellene a sikerem...

Felemelte a fejét s így szólott:

— Látja, elvesztettem a leányomat. Már nem jön haza többet. A színpadé lesz mindörökre. Tudtam, hogy ha a színpadra teszi a lábát, el nem távozik onnan. S ime, a közönség is... Óh Istenem...

— Kúry Klára már a művészeté s bizony a Muzsa fölkejtét nem lehet gyermekezipókba visszavinni. Ó a mienk, magam se tudom, hogy történt, de érzem, hogy nagy dolog esett meg ma a szinkörben...

— Tudom. Egy család szegényebb lett egy taggal.

— S a színpad egy művésznővel gazdagabb...

És az öltözőben! Minő jelenetek. Kúryné sirt, mint a záporosó, anyai feltékenységét s szeretetét minduntalan igyekezett lebirkózni a siker nagyszabásu valósága. Büszke volt és szomorú, mint Miltiades neje. Klári pedig, óh, ő erősen tartotta magát. Csak egyszer érzékenyedt el, mikor így szólott:

— Látod anyám, ennek így kellett történni...

Ez volt az első lépés az Olympusra s akik ott voltak a dicsőség zenitjén álló művésznőnek bámulatos sikerénél, nem láttak egyebet,

vonatkozó évi jelentésének 98. lapján a következőket mondja: „... míg például a westfalai vasművek a termelési helyről szállítva 85 márkáért — 51 frtért — adnak el egy tonna aczélsint, a magyar gyárak ugyanazon mennyiségű sinért 100 forintot, tehát kétszerannyit követelhetnek, pedig a német vasgyárak a jelzett ár mellett még mindig kielégítő üzleti hasznot érnek el.»

Tehát a magyar állam ilyen helyzet előidézéséhez nyújt segédkezet.

E kartell létesítése óta 3.400 folyó kilométer aczélsint fektettek Magyarországon (a minek egy része vassinek kicserélésére fordított.) Ha már most e sineket csak a helyi érdekű vasutak sineinek a súlyával, vagyis folyóméterenként 23,6 kilogrammal vesszük is számításba, akkor is az az eredmény, hogy az 1892–94. években Magyarországon 802.780 q. aczélsint fogyasztottak, a mi — 150 frt emelkedés mellett — annyit jelent, hogy az új vasutak építése, valamint a pályafenntartás e három évben legalább is 1.203.600 frttal került többbe, mint került volna akkor, ha a kartell nem jön létre.

Ennyivel rontotta a kartell három év lefolyása alatt a m. kir. államvasutak és a helyi érdekű vasutak mérlegét; ennyivel drágította meg a m. kir. államvasutak fentartását és kiegészítését, ennyivel drágította meg a helyi érdekű vasutak építését — pusztán a sinek tekintetében.

És nem szabad azt gondolni, hogy ez összegnek — a mennyiben a m. kir. államvasutakat terheli — pusztán számítási jelentősége van. A kartell értelmében a délvideki vasutak ellátása a resiczai részvénytársulati gyár számára van fentartva, úgy hogy az ezen vonalon alkalmazott sinek szempontjából a kartell nemcsak a m. kir. államvasutakra, de magára az államra nézve is több kiadást jelent. Az állam a m. kir. államvasutak déli vonalait kiszolgáltatta a resiczai gyárnak, ezen vonalait után évente tulmagas árakat fizet az osztrák-magyar államvasutársaságnak, ezen vonalait után évente jókora összeget dob oda az osztrák-magyar államvasutnak, csak azért, hogy Diósgyőr mérlege fictió útján kedvezőbbnek legyen feltüntethető.

csak egy örömtől ragyogó büszke kis mosolygó arcot. De én láttam, mikor az az arc a meghatottságtól remegve hajolt le anyja kezéhez s két fényes könyecsepp gördült végig az élettől figurázó arcocskáján...

\* \* \*

Hogy mennyire hasonlítanak egymásra anya és leány, illusztrálja a következő történet.

Váradon időzése alkalmával Kúryné, ki leányával egyformán járt, sűrű fátollal arcán beült egy felsőpályolyba. A társaság egyik tagja, ki csak őt ismerte, nem merete meglátogatni, mert csalódásig hasonló volt leányához. Előadás után egy saroknál összetalálkoznak. Megszólal Kúryné:

— No, szép magától, egy pillanatra sem látogatott meg, pedig megígérte...

— Bocsánat, azt hittem a leánya.

A háttérben álló Kúry Klára erre mosolyogva szólalt meg:

— Nem haragszom, hogy ezt mondta. Mert jól esik nekem, hogy az anyám még olyan jól néz ki, mint én...

\* \* \*

Kúry Oszkáról elmondhatom, hogy egy gentilhomme. Az erzsébetvárosi takarékpénztár házában olyan vendégszeretettel fogadott, ami meglepett. Épen ott időzött testvére is, s csakhamar nagy füsttenger borítá el a finom izlés-sel berendezett irodát. Természetesen Kúry

Tehát a kartell az államkinestárnak közvetlen veszteségeket is okoz, amit az adófizetők kénytelenek viselni.

Erre vonatkozólag a budapesti kamarai jelentés 103. lapján a következők foglaltatnak:

»A vicinális vasuti concessiókba minden alkalommal felvett ama kikötés folytán, hogy az építésnél csakis hazai anyag használható fel, az összes szükséglet a hazai gyárakból fedeztetett. Az érdekelték panaszkodnak, hogy ez a gyakorlat a hazai vasgyáraknak valóságos monopóliumot teremt, a mit ezek túlságosan kiaknáznak. A vicinális vasutak gazdasági fontosságára való tekintettel kívánatos volna, hogy e részben könnyítés nyújtassék és nevezetesen az állami vasgyárak oly áron szállítsák a sineket, a mely a külföldi áraknak a vám- és szállítási költség hozzászámításával megfelel.»

Ebből a nyilatkozatból kiderül az, hogy:

a) a kormány a kartell karjaiba kergeti a helyi érdekű vasutakat;

b) a kartell az ő monopóliumát botrányos módon kiaknázza;

c) az érdekelték ez eljárás miatt már is súlyosan panaszkodnak.

Nagyon szép dolog a hazai ipar támogatása, de ez nem terjedhet a fogyasztók tudatos kifosztásáig, ez a támogatás nem szolgálhat arra, hogy egy kartell érdekeit szolgálja, hogy a fogyasztókat odadobja egy kartell önkénykedéseinek.

Micsoda páratlan látvány az, a mikor az állam maga kényszeríti a polgárait, hogy egy kartell akarata előtt meghajoljanak.

## UJDONSÁGOK.

### TÁJEKOZTATO.

Regészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. u. 3–5-ig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Aug. 29. A megyei III. szakosztály ülése d. e. 10 órakor a megyeházán.

Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra.

3. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órakor.

5. A megyei központi választmány tárgyalásainak kezdete a választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlások tárgyában.

7. Biharmegyei közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

10. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Október 3., 4., Löverseny a nagyvárad gyepen.

Klárikáról folyt a társalgás, — szegény akkoriban beteg volt s nem fogadhatott senkit. De még rosszabbul esett neki minden a testi fájdalomnál a sok mendemonda, meg nagyon elkedvetlenítette. Egy névjegyen fejeztem ki tiszteletemet s örvendtem, hogy tul van minden veszélyen. Atyja egy magas látkörű ember, jól jellemezte a dolgot:

— Hja, színésznőnek nemcsak a tapsot kell elfogadni, de a néha igaztalan kritikát is. Az ő életéhez, magánügyeihez mindenki jogot formál, különösen azéhoz, akit szeret...

\* \* \*

Ezért is a közönség nagy figyelemmel kíséri a híreket, melyek Kúry férjhezmeneteléről szólnak. E sorok írójának volt alkalma egy Kolozsvárról keltezett levelet olvasni, melyet tréfás, ingerkedő leányszív fogalmazott meg. Sok tudnivalóval írja a nváradai társaság egy kiváló tagjának:

... pedig megígérted, hogy megkérd Kúryt s elveszed, ha akkora darab kenyered lesz, hogy kettőtök számára elég. Mert te önérzetes vagy, mint ő s szerelmes, mint amily kedves Klári. Nos, kedves uram, a kenyér már megvan...

Magam is elmerengtem e levélen, melyet a szellem egy előkelő harcosa kapott, kinek talentuma nagy, szíve erős, s mégis meghódol... De csitt! Ez már nem a mi dolgunk.

sz. d.

### A székesegyház új főoltára.

A helybeli l. szert. székesegyházban, mint már lapunkban annak idején ismertettük, remekműű új főoltár készül carrarai márványból, melyet jövő évi április 3-án aranymiséje alkalmával szándékozik consecrálni dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök.

Tóth István szobrász, szép Szent László-szobrunk művésze, a gipszbe öntött minták nagy részét kifaragás végett már elküldötte Carrarába.

Az új oltár-építés alkalmából a székesegyház pompás szentélye is emeltetni fog 60 cm-ter magasságnyra.

Tegnap délután 4 órakor állapították meg véglegesen a helyszínén az emelés-vonalat s a karsti márványból készitendő lépcsőket, melyek (4 darab) a szentélybe nyúló diadalív alatt fognak elhaladni.

Az emelési munkálatokat s a kelheimi kőlapokkal való burkolást Rimanóczy Kálmán, jőnevű építészünk készíti és október 5-én fog a munkához, hogy az Ő Felsége névnapján tartandó ünnepi istentisztelet még akadálytalanul végezhető legyen s a munka a téli idő beállta előtt elkészüljön és pedig úgy, hogy a karácsonyi ünnepkör istentiszteletei még végezhető legyenek a régi főoltáron, melynek helyére kora tavasszal fog fölállítatni a művészi új oltár, mely maga közel 18.000 frtba kerül.

\* **A görög szertartásuak ünnepe.** A gör. kath. és gör. keleti egyház ma ünnepli Nagy-Boldogasszony napját. A gör. kath. székesegyházban délelőtt 9 órakor ünnepi szt. mise és szent beszéd lesz. A többi román templomban szintén ünnepélyes isteni tiszteleteket tartanak.

\* **Hivatalos körutak.** Beöthy László főispán most tartja hivatalos körutját Bihar-megyében. Már megvizsgálta a b.-ujfalui és derecskei főszolgabíró hivatalokat s mindent teljesen rendben talált. Jelenleg Mező-Keresztessen időzik. — Gyula Lajos kir. törvényszéki elnök a járásbírók vizsgálatát végett körutat tesz a törvényszék területén. Jelenleg Vaskohn időzik.

\* **A miniszter köszönete.** Dús László v. főügyész, a nagyvárad kath. kör alelnöke megküldötte Árpád című nagybecsű hősköltemény kötetét Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternek. A küldött könyvért tegnap jött meg a miniszter válasza. Meleg köszönetet mond a jeles munkáért a szerzőnek.

\* **Rulikovszky Kázmér,** lengyel dzsidzsás századosnak a magyar szabadságharcban történt gyászos kivégeztetésének 48-ik évfordulója emlékére f. h. 28-án az az pénteken d. e. fél 10 órakor a Szt. László templomban gyász isteni tisztelet fog tartatni, melyre felkérnek a társulati tag urak minél számosabban szíveskedjenek megjelenni. — Nagyvárad augusztus 26. Bakk Lajos jegyző.

\* **Kisasszony gyógyszerészek.** A nőemancipáció ismét egy lépéssel megy előre. Alig egy évvel ezelőtt engedték meg, hogy a nők is léphetnek orvosi pályára Magyarországon. Tegnap ismét érdekes leirat érkezett le Bihar-megye és Nagyvárad törvényhatóságához. A vallás- és közoktatásügyi miniszter tudatja, hogy király Ő Felsége megengedte, miszerint a nők is léphetnek a gyógyszerészeti pályára, az erre vonatkozó szabályrendelet épségben tartása mellett; — természetesen, ha a gyógyszerész gyakornokok felvételére kijelölt előképzettséget igazolják, éppen úgy, mint a férfiak. Az engedélyt azonban, az illető törvényhatósági főorvos véleményének meghallgatása mellett a vallásügyi miniszter adja meg.

\* **Ismét tűz Réven.** Folyó hó 25-én — mint nekünk írják — éjfél után 1 órakor a tűzoltók kúrtharsogása s a harangok félrevereése riasztotta fel Rév község lakosságát éjjeli álmából. — Jelezték, hogy a községben tűz van. Mindenki sietett a tűz színhelyére, hogy tehetségéhez képest, segítsen a tűz eloltá-

sában. U. i. ismeretlen okból kigyuladt Schiopus Mitru ólja s csakhanar belekapván a lakóházba oly nagy s veszélyesnek látszott, hogy a lakosság már a f. hó május 29-ki tűzvész látva maga előtt. — Azonban csakhamar megjelentek a tűzoltók Hollósy Gyula körjegyzővel élőkön, kik a tüzet rövid idő alatt lokalizálták. — Különösen kitűnt a tűzoltásban Brezovszky Sándor kőműves.

\* **Czáfolat.** Egy helybeli lap tegnapi számában egy házassági pikantéria volt közölve. Fel vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy az eskető pap által a pohárköszöntőben állítólag alkalmazott kifejezésre vonatkozó hír, s egyáltalán a lakodalmon a pohárköszöntő miatt támadt kellemetlenségre vonatkozó közlemény teljesen valótlan.

\* **A szabadkőművesség ellen.** A spanyol konzervatív kormány a szabadkőművességet egész Spanyolországban a legnagyobb szigorúsággal el akarja nyomni. A kormány azzal vádolja a páholyokat, hogy forradalmi, vallásellenes és antidinasztikus politikát üznek és hogy az Antillákon és a Fülöp szigeteken a föderalista mozgalmat támogatják.

\* **A szociálizmus a hadseregben** egyre jobban terjed, különösen az alföldi ezredekben. A szegedi 46. gyalogezredhez az idén besorozott újonczok közül — mint nekünk írják — 30 újoncz vallotta magát szociálistának, egy másik ezrednél pedig 46 jelentette, hogy szociálista. Egyes katonáknál szociális füzeteket találtak s menten elkobozták tőlük. A katonai hatóság úgy igyekszik elejét venni a szociálizmus terjedésének, hogy a szociálista katonákat különféle ezredekhez osztja be.

\* **Vasuti elgázolás.** Ma könnyen végzetessé válható szerencsétlenség történt a belényes-vaskóhi vasut egyik kisebb őrházán Tadtőfön. Ugyanis a vaskóhi sinek között játszott a vasuti 14—15-éves szolgálja, a ki a közeledő délutáni vonatot a vasuti sinek mellett nagy mennyiségben elhelyezett őlfa miatt nem vette észre s már akkor félre ugrani nem tudott s így a vonat elütötte s vállán, lábán s fején súlyosan megsebesült. Az esti vonattal behozták a biharmegyei közkórházba. Sebesülése nem veszélyes.

\* **Aranka.** Nagyváradváros kapitányi hivatala a földmívelésügyi m. kir. minister 87434/8895 sz. körrendeletéhez újabb kiadott szabályzat folytán közhírré teszi, hogy a löhere és luczerna magféléknek aranka tartalomra való megvizsgálására és az ezen magvakat tartalmazó zsákoknak (zacskóknak) az aranka mentességet igazoló okmányul (bárczával) és ólomzárral (plombbal) való ellátására a m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomások illetékesek.

\* **Körözés.** Grün Bálint nagyváradi illetőségű házaló, lopás büntette miatt hat havi börtönre lett ítélve a fehértemplomi törvényszék által. Azonban büntetési időnek betöltésére, — dacára hogy ez ítélet, mindkét felsőbb fórum által helyben hagyatott — nem jelentkezett. Most körözése lett elrendelve.

\* **Köszönetnyilvánítás.** A nagyváradi ipartestület jótékonyági bizottsága Megyeri Dezső szinigazgatónak azon nemes emberbaráti jó akaratáért, hogy az iparos menházban levő munkára képtelen agg-iparosok alapjának javára egy jótékonycélú színelőadásból 100 frtot adományozott, elismerő hálás köszönetének nyilvánította és egyben megkérte, hogy a jótékonycélú színelőadásán közreműködött szintársulati összes tagjoknak a jótékonyági bizottság köszönetét tudomásukra juttassa.

\* **Rendőri hírek.** **Lopás.** Brat Ferencz, mig lakásától távol volt ezüst kupakos tájték pipáját 12 frt értékben, továbbá egy női duplafelű ezüst óráját ellopták. Gyanusítani senkit sem tud. A rendőrség keresi a jól elrejtőzött tolvajt. — **Meglopott hetes.** Báró Gerliczi Félixné hetese a piacon volt s hazaérkezvén, kétségbeesve vette észre, hogy meglopták. Több forintot kitevő készpénzt s ünneplő ruháját ellopták. Még csak gyanusítani sem tud senkit a károsult, hogy ki vihette véghez a lopást. — **Megcsipett tolvaj.** Nigorján István kényszer-utlevéllel jelentkezett. Kérték a cse-

lédkönyvét is, de nem tudta felmutatni. Érdeklődni kezdtek kiléte felől és kisült, hogy egy péklegény, ki meglopta gazdáját, illetve a reá bízott áruk értékét elsikkasztotta. Persze illetőségi helyére lett tolonczoltatva. — **Nyiszi Salamon, megint bekerült.** A napokban Nyiszi Salamon a péksegéd eladott 7 frt ára süteményt. A rendőrségnél védekezni kezdett s kérte a rendőrséget, hogy ő megfizeti a sütemények árát, ha elbocsájtják. Persze pénzt keresni elengedték — rendőri fedezet mellett, kerített is, aztán szabadlábra helyezték. Tegnap megint be lett dutyizva, mert a kérdéses 7 frt által egy barátját csapta be.

\* **Rövid hírek.** **A reáliskola gáz- és vízvezetéke.** A főreáliskola igazgatósága kérte a várost, hogy a reáliskola épületét is lássa el a szükséges víz- és gáz vezetékekkel. A városi tanács méltányossági okokból elhatározta, miként a reáliskola épületében minden folyosón 1 kifolyó vízcsapot s a laboratóriumban is egy vízcsapot alkalmaz. A gázvezetékre nézve a város megkeresése dacára nem akarja a gázgyár saját költségén felállítani a fotométert. Ismételve felszólítja a tanács a gázgyárt, hogy a fotométert a reáliskolában saját költségén állíttassa fel. — **A cseléd lakása.** Pozsonyi Ferencz és tsai kérelmére a városi tanács felfüggesztette a cselédhelyezésre vonatkozó szabályrendelet azon szakaszát, mely tiltja, hogy a cseléd az elhelyező lakásán tartózkodjék. Utasították azonban a főkapitányt, hogy időnként vizsgálja meg a cseléd lakásokat. — **Akik félnek a katonaságtól.** A honvédelmi miniszter felhívja Nagyvárad városát, hogy az évben a főszorozástól távolmaradt állításkötelesek névjegyzékét, továbbá az 1860—1875-ig született s távollevő hadkötelesek puhatólásáról terjeszsen fel kimutatást. Mutassa ki, kik vannak külföldön és hol, kik haltak el és kik ismeretlen tartózkodásuk. — **A honvédség épít.** A helyben állomásozó honvédparancsnokság a vasut felé vezető uton, a Markovits-féle háznál építeni akar a telek egész hosszában. Kéri a parancsnokság a várost, hogy az utca egyenes vonalában engedjen építeni s az ezáltal beépíteni szükséges 207 négyszögméter köztért engedje át a honvédség részére.

x **Budapestre ellátogató közönség** egyet ne mulasszon el megszerezni: a maga képmását, hű fényképét, a mely sokkal szebben, művészebben készül Budapesten **Klősz György** műtermében (VII. Városligeti fasor 49. szám) mint a főváros fényképészeinek legtöbbjénél. Első rangú művésznőink arcsképei, az előkelő világ nagyszámu megrendelése és a polgárság tömeges látogatása bizonyítja, hogy **Klősz** kitűnően és jutányosan dolgozik. 182 1—1

x **Érdekes találmány a műfogászat terén.** A műfogakra szorult emberiséget kellemes újdonsággal lepi meg **Koós Mór** műfogász, ki az eddigi elterjedt kautsuk és celluloid lemezeket, melyek kellemetlen szaguk miatt tűrhetelenné válnak, mellőzi és ezek helyett villamos uton előállított arany vagy ezüst lemezeket használ, melyek nem is drágábbak, mint a kautsuk lemezek. Ausztria és Magyarországon egyedüli készítőjük **Koós M. cs. és kir. szab. műfogász, Budapest, VIII. Kerepesi-ut 34. sz. a.** 183 1—1

## Nagyvárad város közügyei.

### Mi lesz a Bazárszorossal?

A Safrad-ház megvételével ismét felszínre került a Bazár-szoros rendezésének, kiszélesítésének kérdése. A város közönségének tulnyomó része már régen belátta, hogy a város forgalmának emelkedését gátló keskeny sikátor kiszélesítése közérdekét képez s minél későbbre halasztja a város ennek keresztülvitelét, annál nagyobb áldozatába kerül.

Knap Ferencz építész csak nem rég terjesztett elő egy igen életrevaló tervet, a mely szerint 60,000 frt költséggel és a Safrad-ház átadásával megoldható lenne a rég óhajtott utca-bővítés.

A terv szerint a Hillinger Lipót házából levágandó 6 méter széles területért 28271 frtot, a Weiszlovits Adolf házából levágandó területért pedig 27881 frtot fizetne a város. A Ka-

raguj-féle házat pedig egészen megvásárolná a város 100,000 frtért.

A Karaguj-ház egész területét s a Safrad-ház helyét és udvarát aztán 3 szép ház helylyé osztanák fel, úgy, hogy egy ház hely a kibővített fő-utczára, egy a sarokra és a harmadik a Bémer-téren lenne. Esetleg a legszebb helyet, a sarok épületet átadnák a Karaguj-féle ház jelenlegi tulajdonosának, aki a mostani ház helyett egy impozáns új sarok épületet nyerne minden ráfizetés nélkül.

Ha ezt nem sikerülne keresztül vinni, az esetre egy másik tervet készített Knapp Ferencz. Ezen terv szerint a Bazár-szoros maradna továbbra is a jelenlegi állapotában, amennyiben ez tulajdonképpen csak a Safrad-ház mikénti értékesítésnek kérdését oldaná meg.

A különben is rozoga, összedőlőni készülő Safrad-ház helyére, a telek egész hosszában földszintes csinos bazár épületet emelne a város, a melyben kilencz különböző nagyságu bolt lenne. Az építkezés egyszerűbb kivitelben 17,900 frtba, diszesebb kivitelben pedig 22,957 frtba kerülne; tehát ha a Safrad-ház 50,000 frt vételárát is számítjuk, a bazár épület összesen 72,957 frtjába kerül Nagyvárad városának. A legalacsonyabb bért számítva, a kilencz bolt helyiség évi 4500 frtot jövedelmezne, a mi a befektetett összeg 6 százaléka felel meg s így amuitásos kölcsön mellett 30 év múlva teljesen ingyen megy a Bazár a város tulajdonába.

Az első terv, a mely a szűk sikátor rég vajudó kérdését is megoldotta volna igen szerencsésen, általánosan kedvező fogadtatásra talált, kivéve a közvetlen érdekelt háztulajdonosokat, akik úgy látszik, nem akarnak bele menni, legfeljebb óriási áron az utca kiszélesítésébe, pedig saját jól felfogott érdekük is az utca mielőbbi rendezését kívánja.

Megbiztatásához képest a gazdasági tanácsos, illetve a főmérnök és a tervező, megkeresték úgy Hillinger Lipót, mint Weiszlovits Adolf és Mayer Sándor háztulajdonosokat a fenti értelemben, továbbá a körülfekvő főutczai, Bémer-téri és posta-utczai házak tulajdonosait, akiknek házaik szintén nyerne az utca-rendezéssel, — hozzájárulás végett.

A városi tanács azonban tegnapi ülésén konstatálta, hogy az összes felszólított háztulajdonosok közül csupán dr. Vári Szabó Bela ajánlott fel 500 frtot. Miskolczy Barna pedig csak később meghatározandó összegű hozzájárulást. A Bazár-szoros három érdekelt háztulajdonosa közül pedig csupán Weiszlovits Adolf és neje nyilatkoztak, hogy 50,000 frtért hajlandók a kért területet átadni a városnak; tehát majdnem kétszer akkora összegért, mint a mennyi a terv készítője megállapított.

Ily körülmények közt természetesen szó sem lehet az igen életre való terv keresztülviteléről s a városi tanács a bazárok építésének keresztülvitelét ajánlja a városi közgyűlésnek.

A kérdés a jövő havi törvényhatósági közgyűlés elé kerül.

### Megszűnik a sertés-zárlat.

Két év óta tartja a sertésvész miatt a földmívelésügyi miniszter zárlat alatt Nagyvárad városát, mérhetlen kárára a forgalomnak, kereskedelemnek, a város házipénztárának, no meg a fogyasztó nagy közönségnek.

Nagyvárad látogatott, nagyforgalmu sertésvásárai úgy tavaly, mint ez évben betiltattak s a városi pénztár másfél év alatt közel 30 ezer frtot vesztett a sertésvásárok betiltása által.

A polgárság, különösen az iparosság rendszerint tavasszal, nyáron szerzi be a téli zsirozni valót s kevés költséggel és fáradsággal hízalja otthon meg a háztartásához szükséges sertéseket. A folyó évben alig van Nagyváradon ház, a hol sertések volnának; nem volt honnan beszerezni, de nem is mertek vásárolni tartásra sertéseket, mert féltek, hogy elpusztulnak a vész által.

A sertésvész Biharmegye sok községében még mindig pusztít; de Nagyváradon már hónapokkal ezelőtt teljesen megszűnt a vész s ezt hivatalosan is konstatálták.

Mint értesülünk, a miniszter végre megem-

berelte magát s *Nagyváradot augusztus hó 28-tól feloldotta a sertés-zárlat alól.*

*A szeptember hóra eső őszi országos vásár alkalmával a sertésvásárt okkellen megtartják.*

A városi tanács utasította a főmérnököt, hogy a sertésvásárteret hozassa rendbe s a szeptemberben tartandó sertésvásár megtartását semmi se akadályozza.

#### A hullaégető kemencze felállítása.

Az állati hullákat Nagyváradon a külváros mellett ásták el; de az erre kijelölt tér már telve van s most sürgősen kell intézkedni más alkalmas módozatról, az állati hullák elpusztítását illetőleg.

Ujabb alkalmas terület kijelölése igen nehéz s így a város más alkalmas eszközről gondoskodott.

Az előzetes tárgyalások eredményéhez és a közgyűlés határozatához képest a városi tanács megbízta ifj. Rimler Károly főkapitányt, Papp János gazd. tanácsost, Busch Dávid főmérnököt és Alexander Lajos városi állatorvost, hogy a Tamásky-féle állati hullaégető kemencze felállítása iránt sürgősen tegyék meg az intézkedéseket. E célra 3000 forint utaltak ki.

#### 50.000 frt regále-kötvény eladása.

Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester jelentést tett a város törvényhatóságának, hogy a város törzsvagyonaiban levő regále-kötvényekből 50.000 frt értékűt eladott a »Pesti kereskedelmi bank«-nak 100/25 frt árfolyam mellett s a befolyó 50.125 frtot és 312 frt 45 kr. időközi kamatot folyó számlára a takarékpénztárba (?) helyeztet el. Ezzel az egész ügy a hir-lapi polemia teréről az illetékes forum elé terjesztetett. Azért érdemileg nem is válaszolunk a »Nagyvárad«-t napján számában erre vonatkozólag megjelent közleményre, mely egyébként egy még nem jogerős, mert a miniszter által még jóvá nem hagyott közgyűlési határozatot tesz közzé. Csak a közleménynek amaz inszinnációra kell reflektálnunk, mely szerint lapunk »czélzatos elferdítéssel« tárgyalta volna ez ügyet. Nem akarunk falra borsót hányni, azért ezzel szemben egész egyszerűen idézzük augusztus 22-iki számunk vezérlő cikkelyének ama szavait, hogy »személyesen tiszteljük a férfiakat, akik városunk ügyeit intézik.« Közérdekű kérdéseket pedig jogunk van legjobb belátásunk szerint megvitatni, de azért soha sem mocskoltuk be szeplőtelen tollunkat oly otromba gyanúsításokkal, minőket a helybeli liberális sajtó legmagasabban álló s legmélyebb tiszteleltre méltó férfaink, főpásztorunk és vezérférfiaink ellen napról-napra hangoztat. Ebben van a különbség lapunk és az említett liberális újságok közt. És éppen ezért büszkéek is vagyunk ama nyílt s alattomos támadásokra, melyeket lapunk elvhű szerkesztője ellen rendszeresen folytatnak.

### TANÜGY.

A nagyvárad-i l. sz. püspökség kegyurasága alatt álló várad-olaszai róm. kath. négy osztályú fi-népiskolában az 1896-7-ik tanévre a rendes beiratások ideje szeptember hó 1-től 8-ig, d. e. 8-11-ig, d. u. 3-5 óráig fognak terjedni.

Tisztelettel értesítetnek tehát azon szülők és gyámok, kik ezen iskolában óhajtják gyermekeiket illetve gyámoltjaikat taníttatni, hogy a fentebb jelzett napokon és időben a beiratás céljából a tanulókkal és a magasabb osztályok felvételére szükséges érdemsorozattal vagy bizonyítvánnyal együtt sziveskedjenek az iskola épületében (Fő-utca 819. sz.) megjelenni, mivel a magukban és minden igazolvány nélkül felküldött gyermekek felvételét nem fognak; továbbá a szeptember hó 8-án tul jövők is csak úgy vétetnek föl, ha késedelmüket elfogadhatólag igazolni tudják.

A magánvizsgálatok előzetes bejelentés után szeptember hó 3-án d. e. 9 órától fognak megtartatni.

Beiratási díj egy tanévre a róm. kath. tanulóktól 3 frt 30 kr., a más vallásfelekezetű tanulóktól 5 frt 30 kr., mely összeg a beiratás

alkalmával befizetendő; a szegénységüket hitelesen igazoltak a 3 vagy 5 forint befizetése alól fölmenthetők, azonban a 30 krt minden tanuló köteles befizetni.

Szeptember 8-án ünnepélyes »Veni sante«-val kezdődik az iskolai év, mely ünnepélyes istenítiszteletre minden beírt tanuló eljönni köteles.

A rendes tanítás szeptember 9-én veszi kezdetét.

Nagyvárad 1896. augusztus 26.

Az igazgatóság.

A nagyvárad-ujvárosi községi elemi fiúiskolában a beiratások a jövő tanévre folyó évi szeptember hó 1-7-ig naponként délelőtt 8-11-ig, délután 3-5-ig a régi iskolahelyiségben (Nagy-Teleky-utca) eszközöltetnek. Az évi tandíj 8 korona (azaz nyolcz korona), melynek fele a beiratáskor, másik fele pedig február 1-én fizetendő.

A tandíjon kívül — a beiratás alkalmával — minden tanuló 80 fillért tartozik fizetni beírás, illetve nyugdíjalap hozzájárulási czímen.

Szeptember 7-ig be nem íratkozó tanulók semmiféle segélyben nem részesülnek s szeptember 15-ig csak az igazgatónál tett igazolással, szeptember 15-én tul pedig csak a községi iskolák felügyelő igazgatójának engedélye alapján vehetők fel.

Az igazgatóság.

A nagyvárad-ujvárosi róm. kath. népis-kolába a beiratások az 1896-97. tanévre folyó évi szeptember 1-én veszik kezdetüket s beárolag szeptember 7-ig tartanak.

Felhívattak tehát a t. szülők, kik gyermekeiket ezen kath. tanintézetben akarják taníttatni, hogy azok beiratása végett himlőoltási bizonyítvánnyal ellátva az az iskola-épületben (Nagy-Körös-utca 538 sz.) megjelenni sziveskedjenek.

Tudomásukra adatik egyúttal a t. szülőknek, hogy a vallás és közoktatásügyi magy. kir. miniszter ur 1878. évi márczius 31-én 7280 sz. alatt kelt leirata értelmében csak azon gyermekek tekinthetők tanköteleseknek, kik 6-ik életévüket a polgári év szeptember hónapjáig betöltik. Ugyanazért az első osztályba beírandó minden tanulótlól megkivántatik, hogy erre vonatkozó születési bizonyítványát magával hozza; ezen igazolvány az illető plébániai hivatalban kívánatra díjmentesen állittatik ki.

A beiratások naponként délelőtt 8-11-ig, délután 3-5 óráig az osztálytanítók által fognak eszközöltetni.

Beiratási díj 2 forint, azonban a szegénysorsu gyermekek ingyen oktatásban részesülnek.

Magánvizsgálatok a beiratási napok bármelyikén tehetők.

A jó isten levén minden kegyelem kuforrása, a tanév ünnepélyes megnyitása a Szentlélek segítségül hívásával szeptember 8-án leendő, 9-én pedig kezdetét veszi a rendes tanítás.

A nagyvárad-ujvárosi t. kath. népiskola igazgatósága.

Iparos-tanoneczok iskolája ügyében Nagyvárad város iparos-tanonecz iskolai bizottságának tagjait, a városház tanácstermében f. évi szeptember hó 3-ik napján (csütörtökön) d. u. 4 órakor tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Nagyváradon, 1896. aug. 25. R a g á n y János, elnök.

### SZINHÁZ.

#### A doktor bácsi.

Mozér vigjátékát elevenítették fel tegnap a szinkörben, az elején vontatott, a végefelé gyors előadással. A szereplők közül Bajnóczy Valéria (Emma) állta meg helyét a legjobban, jóllehet játékában több kellemet és bájt fejthetett volna ki. Jó volt Vendrey (Lubovszky) maszkja és megjelenése, de az előadásával nagyon sietett. Azonkívül Szentgyörgyi és Szatmáry is kiváltak, habár az előbbin meglátszott, hogy inkább való népszínműbe, mint vigjátékba. — Közönség, ha négyszer annyi lett volna is, hát szépen elfért volna.

(he.)

**Hirek a szinkörből.** A szinkörben máttól fogva az előadások 7 órakor kezdődnek. Kúry Klára a népszínház bájos ifju művésznője a hét órai gyorsvonattal édes anyja kíséretében megérkezett. Az indóházánál Megyeri Dezső igazgató s a lapok munkatársai fogadták a művésznőt; a közönség köréből is igen sokan voltak a pályaudvaron, hogy mihamarabb gyönyörködhessenek a művésznőben, ki rövid néhány év előtt mint kezdő, dédelgetett kedvenczök volt s kit mint országos hírű primadonnát láthattak viszont. Kúry Klára édes anyjával a Rimanóczy szállodában fog lakni, nagyvárad-i időzése alkalmából. Szombaton pedig bankett lesz tiszteletére. A Lili mai előadása már 7 órakor kezdődik. A Lili szereposztása a régi. Saint Hipotes bárót Megyeri Dezső, Plinchard-t Rózsahegyi fogja játszani.

### Igazságszolgáltatás.

#### A kumanyesdi rablógyilkosság.

A nagyvárad-i kir. törvényszék előtt tegnap kezdték meg a kumanyesdi rablógyilkosság ügyét. A törvényszék következőképpen alakult: *Millye* Gyula elnök; *K. Nagy* Sándor és *Csathó* Miklós szavazó-bírák; jegyző ifj. *Kocsán* János. A vádhatóságot *Papp* Aurél kir. alügyész képviselte. A védelem részéről jelen voltak: *Mártonffy* Bogdán, *Rádl* Ödön, *Duma* Flórián és *Zigre* Miklós.

Az ügy állása a következő: Mihók György (Sturzu), Szász Mitru (Cserser), Dágó Vaszali (Fánye), Leokucza Juon (Tyiriki) a mult év november havában összebeszéltek Mihók György (Sturzu) indítványára, hogy a borossebesi erdésznek, Galaló hegyen — Kumanyesd mellett — levő disznóit ellopják.

A tett elkövetésének mikénti eszközzése s a lopás napjának meghatározása végett a nevezett összeakarta szurni társait s az összehívással *Muntyán* Simont bizta meg, ki lelkiismeretesen el is járt tiszteiben.

Azonban, a meghatározott napon, a hegyen egyetlen sertést sem találtak s abbéli félelmőkben, hogy talán *Muntyán* elárulja őket, vagy hogy talán már ki is adott rajtuk, illetve a tervük felfedése által figyelmeztette az erdészt sertései eltávolítására, bosszút forraltak *Muntyán* ellen.

Midőn a Kumanyesd melletti dombhoz értek. Dágó Vaszali a Mihók puskájával először vállon lötte *Muntyánt*, ki néhány lépést tett még a lövés után, aztán leesett. Dágó még egyszer lött s lágyékon találta a szerencsétlen fiut. Ott vergődött a fűben egyideig iszonyu kínoktól gyötörve s fájdalmában átkozni kezdte gyilkos társait s erre Leokucza Juon, egy revolverrel rálőtt és örökre elnémitotta a sebesültet.

A csendőrség azonnal megindította a vizsgálatot, sikerrel is, amennyiben a tetteseket sikerült elfogni, sőt azok be is vallották tetteiket.

A vizsgálat során kiderült, hogy még a meggyilkoltat ki is fosztották s így rablógyilkosság forog szóban. — A nagyvárad-i kir. törvényszék tegnap foglalkozott ez ügygyel. Kihallgatták a meghalt édesanyját is, ki azonban senkit sem tud vádolni, csak elfojtott, fuldokló hangon felelt az elnök kérdéseire.

Kihallgatták még a tegnapi nap folyamán Griffaton Antal béli bírót, ki az előnyomozásról a vizsgálat megkezdéséről s az elfogatásról nyújtott bő felvilágosítást, továbbá a tettesek beismerő vallomását igazolta. Mint tanuk ki lettek hallgatva Nán Miklós és Zák Antal esküdtek is.

A vádlottak a vizsgálat során tett beismerő vallomásukat visszavonták a tegnapi végtárgyalás során, felhozván ürügyül, hogy azt csak a csendőröktől való félelmükben tették.

A mai nap folyamán még körülbelül negyven beidézt tanu lesz kihallgatva s így valószínű, hogy a vád és védbeszédek péntekre lesznek halasztva. Ugyanekkor lesz kihirdetve az ítélet is.

## REGENY-CSARNOK.

### A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Irt: **Kincs István.**

Bogáthné védekezni akart, de hasztalan volt minden törekvése. Ez az asszony oly hirtelen támadott, hogy nem volt rá egyáltalában előkészülve. S a mellett oly részvevő tekintettel figyelmeztette, hogy minek titkolózik, legyen nyílt vele szemben, hiszen ő egyedüli barátnéja. Adja át örömét, bánatát s ketten talán jobban találnak irt a vérző sebre, mint azt egyedül tehetné.

Es Emilia, az erős Emilia megadta magát. Odaborult mostohája keblére s zokogva panaszkolta el sorsát az első éjszakai jelenettől fogva egész az utolsó napig.

Gyirótné meg volt hatva. Szívéhez szorította a könyező leányt. Mint asszony átértette, mennyi szenvedés jutott szegénynek osztályrészül. Végre megszólalt:

— Es szíved mit érez irányában, Emilia — kérde a várakozás hangján.

— S mit érdemel — volt a lázas válasz.

— Tehát megvetést? — kérde Zsófi Emiliának egyetlen mozdulatát se hagyva figyelmen kívül.

Bogáthné erre a kérdésre néma fejbólintással válaszolt s két kezébe rejté üde arcát.

— Nos, igen — vitte a szót tovább Gyirótné — te megveted őt, — pedig ő szeret.

Emilia meglepetve nézett föl. Szemei a félelem határozatlanságával meredtek Zsófiára. Arcza égni kezdett.

— Szeret, ha mondom, — folytatá mostohája jószívű mosollyal — én tudom azt.

— S honnan tudod? — kérde Bogáthné lázas kíváncsisággal.

— Ezen ok szól mellette. Régi szenvedé-lye elhamvadt: engem figyelemre se méltat.

— Meggyőződésed az, a mit beszélsz?

— Ha tetszik, meggyőzlek téged is róla. Ne félj, Emilia, még nincs minden veszve.

S Gyirótné őszinte érzéssel vonta újra mostohaleányát keblére.

E pillanatban Zsófi bátyja lépett a szobába. Hogy azt a két nőt egymás karjaiban találta, megilletődve állott meg az ajtóban. Tudta, szíve megsugta neki, miről volt szó. Időt engedett nekik, hogy fölocsudjanak s csak akkor mondta:

— Férjeik megbízásából jövök, hölgyeim: délutánra kirándulás van tervbe véve ki a romhoz. Válaszukat várják.

— Mi is csatlakozunk — felelé a két asszony majdnem egyszerre.

Vársonyi ajánlotta magát s ismét magukra hagyta őket. Tapintatos eljárás volt tőle, hiszen a két barátnőnek még annyi mondanivalója volt.

Ebéd után megindultak.

A hajló ősz mintha összeszedte volna minden alvó életét, még egy derült napot szerzett az esztendőnek. A tiszta égbolton mosolygott a napsugár, mint a haldokló arcza utoljára kiderül, mikor szeretteire néz. A föld szíve talán, utolsót dobant.

Újok hervadáson vitte őket keresztül mindvégig. Az országút árkában egyetlen fűszál se zöldelt már s mikor arról lérték, akkor a fiatal bükkerdő fosztott galyai között törtek maguknak utat a hegynek fölfelé. Lábuk alatt a lomb nem csörrent többé; a különben itt otthonos rigó nem röpített el minden pillanatban, mint máskor szokta. Kihalt minden. Sülyedő hajó volt az esztendő, melyről mindenki menekül, csak kapitánya, a napsugár marad rajt utolsónak.

S a napsugár elkísérte őket.

Együtt volt a Bogáth és Gyiróty család. A két öreg vezette a menetet, Zsófi és Emilia követték őket — s nyomukban László és Vársonyi.

A cserjést ősz bükkerdő váltotta föl. Hatalmas fák szomorkodtak mindenféle mezitelen karjaikkal. Gyökereik messze elhúzódtak, itt-ott a föld felett kusztak, nem ritkán sziklavánkon nyugodtak. A rohanó záporvíz mosta le

róluk a termőföldet, azért borítják most meg annyi gátként az utat.

Az ösvény összeszorult. Küzdve nyomultak előre.

(Folyt. köv.)

## TÁVIRATOK.

### Orleansi hg. a királynál.

Bécs, aug. 26. (Saját tud. táv.) Király ő Felsége ma hosszabb kihallgatáson fogadta orleans-i Fülöp herceget, Mária Dorottya főhercegnő vőlegényét.

### Pétervári nagykövetség kihallgatáson.

Bécs, aug. 26. (Saját tud. táv.) Az uralkodó ma kihallgatáson fogadta herceg Lichtenstein, pétervári osztrák-magyar nagykövetet.

### A pannonhalmi ünnep.

Győr-Szent-Márton, aug. 26. (Saját tud. táv.) Pannonhalmára külön vonat reggel kilencz-kor hozta a vendégeket Győrről; impozáns volt a felvonulás az ősrégi monostorhoz, hol Fehér Ipoly főapát üdvözölte a minisztert és a vendégeket. A főtemplomban ezredévi istentisztelet volt, utána millenniumi ünnepség. Erre következett a levonulás az alapkő letétel ünnepéhez. Wlassics Gyula miniszter ünnepi beszédében dicsőítvén Pannonhalmi történelmi jelentőségét, az emlékművet aposztrofálta, melyhez a nyugati civilizációhoz való csatlakozás és a szent korona szimbóluma tapad. Ez emlék közül intón lesugárzik: Ővd meg magyar nemzeti érzületed, állami önállóságodat, de légy munkása a nyugati civilizációnak. Ez emlékmű majdan hirdetni fogja, hogy soha jobban szeretni király nem tudta a szent koronát s nemzetet, mint dicsőn uralkodó fejedelmünk. (Éljenzés.) Ezután a főapát megáldotta az alapkövet, majd a miniszter három kalapácsütést mért a kőre és átadta az emléket a rendnek és Győrmegyének. Végül Győrmegye ott a szabadban, az ünnep színhelyén diszgyűlést tartott. Az ünnepséget bankett fejezte be, melyen a királyt Wlassics felköszöntötte.

### A czár Bécsben.

Pétervár, aug. 26. (Saj. tud. táv.) Az orosz czári pár tegnap délelőtt Peterhofból Varson át Bécsbe utazott. Ő felségeiket Voronov-Daskon udvari miniszter, Lobanov herceg külügyminiszter, Richter tábornok főhadsegéd, Hesse vezérőrnagy, Hendrikov gróf udvarmester Benkendorf udvari marsall, Obelenszky herceg szárnysegéd, Dolgoruczký herceg lovaskapitány, D'Echappot du Brenil kamarás, Mamontov és Hirsch a czár orvosa kísérik. A császárné kíséretében vannak Galiczin hercegnő főudvarmesternő és Wassilcsikov udvarhölgy.

Bécs, aug. 26. (Saját tudósítónk távirata.) A czári pár holnap megérkezése alkalmából a rendőrség szigorú utasításokat adott a bevonulás mentén levő házak házmestereinek. A titkos rendőrség óriási tevékenységet fejt ki és szemmel kíséri az idegenekkel. Oroszországból is sok titkos rendőr érkezett ide. A bevonuláskor a közönségnek alig lesz alkalma a czárt látni, mert azokban az utcákban, melyeken bevonul, negyvenezer katona fogsorfallal állani.

Krakó, aug. 26. (Saját tudósítónk táv.) A czári pár bécsi utazása alkalmából a határon tegnap óta rendkívül megszigorították az utlevél szabályzatot; a zondkovicza-graniczai vasutvonalat cserkeszek és kozákok őrzik. A granczai és csakovai vasúti állomásokat győnyörűen diszítik.

Bécs, augusztus 26. (Saját tudósítónk távirata.) Az udvari körökben már most foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy a király és a királyné mikor viszonzózik a czári párnak bécsi látogatását. Ez a viszontlátogatás az idén már nem lesz lehetséges, mert a czári pár csak októberben tér vissza Pétervárra és a czárevna öröndetes családi eseményt vár. Valószínű tehát, hogy a magyar királyi pár jövő évi áprilisban utazik Pétervárra.

### Kegyvesztett hadsegéd.

Belgrád, aug. 26. (Saját tud. táv.) Nagy föltűnést kelt a király első hadsegédének, Ciric ezredesnek rögtöni elbocsátása. Hir szerint az udvari személyzet nagy részét ki fogják cserélni. A hirtelen változást Milan ex-király fondorlataira vezetik vissza.

### Megugrott dinamitista.

London, aug. 26. (Saját tud. táv.) Whitehedd anarchista, kit az imént bocsátottak ki a fogságból s azóta gyöngé elméjének tartottak, nyomtalanul eltűnt. A rendőrség mindenféle nyomozza; egy embert el is fogott, aki hasonlít a dinamitistához; de utóbb megint szabadon bocsátotta.

### A spanyol ellenzék obstrukciója.

Madrid, aug. 26. (Saját tud. táv.) A liberális ellenzék fölhagyott a tervezett obstrukcióval, minek következtében szombaton a parlamentet novemberig elnapolják.

### Nagy sztrájk.

London, aug. 26. (Saját tud. táv.) A Clyde, Belfast s az egész éjszakai vidéken levő vasgyárak munkásai elhatározták, hogy általános munkabeszüntetést rendeznek, ha követeléseiket nem teljesítik.

### Kertészek közgyűlése.

Budapest, augusztus 26. (Saját tud. táv.) Az országos magyar kertészeti egyesület Emich Gusztáv orsz. képviselő elnöksége mellett ma tartotta rendes közgyűlését. A múlt évi működésről szóló jelentést, valamint a jövő évi költségvetést tudomásul vették. Az egyesület vagyona 12033 frt. Megválasztották a választmányt, végül pedig köszönetet mondtak az elnöknek, aki azután a közgyűlést berekesztette.

### Angol kékkönyv.

London, aug. 26. (Saját tud. táv.) A kormány közrebocsátotta az örmény felkelésre vonatkozó diplomaciai levelezést.

## KÖZGAZDASÁG.

### A Sebes-Körös társulat ülése.

A sebes-körös vízzabályzó és ármentesítő társulat választmánya augusztus hó 26-án ülést tartott, melyben Orley Kálmán társ. alelnök elnöklelte alatt jelen voltak: Gallacz János kir. és műszaki tanácsos, kerületi felügyelő, Steiner Gábor kir. főmérnök, miniszteri megbízott, dr. Fazekas Imre, Hegedüs Mihály, Hoffman Mihály, Jelentsik István, Madary István, Mártonffy Gynla, Steinbach Ervin választmányi tagok, továbbá Pekanovits Imre társ. igazgató főmérnök, Tabéry Ármin, társ. szakaszmérnök és Ficzek Lajos társ. pénztárnok.

A tárgysorozatba felvett tárgyak közül tudomásul vették első sorban a társulat 1896. évre szóló pótköltségvetését megerősítő 37546/96. sz. miniszteri rendeletet.

A szakál-m.-homorogi belvizrendezés miniszteri megerősített tervezete hatósági eljárás alá bocsátatni rendeltetvén azzal, hogy a

kinyerendő építési engedély alapján ezen belvizrendezési művek kiépítése tárgyában kibocsátott alispáni intézkedést, s egyben igazgató főmérnök utasított, hogy az ezen munkálatokkal kapcsolatos kijavítások eszközzése iránt intézkedjék, a Körössziget bozséri határon egy 0,75 mtr. átmérőjű zsilip azonnali építése elrendeltetett. Okány község kérelmének — mely szerint a községük alatt lévő ugynevezett falusi körös pástorormángi tagbirtok az e helyen összefutó vizektől való megóvása szempontjából szivességesnek mutakozó elgátolás útján biztosítassék, a mennyiben a társulat belvizrendezésébe beilleszthető helyt adott.

A balparti belvizrendezéssel kapcsolatos tiltó kiépítése tárgyában kiadott ideiglenes építési engedély alapján kimondatott, hogy a bukógátak közül a két alsó kiépítése haladéktalanul foganatosítassék a négy felső kiépítése pedig, — melyeknek építése ellen az érdekelt birtokosok részéről észrevétel tételével — a végleges engedély kinyeréséig elhalasztassék. Mező-Sass község előjáróságának a kutas csatornán egy uszató és kenderáztató készülék és három átereszt készítése iránti kérvényének helyt adatott azon hozzáadással, hogy az uszató, illetve kenderáztató a hatóságilag engedélyezett helyen lesz foganatosítható.

### Nagyváradai hetivásár.

— Augusztus 25. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1896. Augusztus 25-ik napján tartott vásárban eladott termesztermények és élelmiszereknek.

Ó buza 6.50 Uj buza 6.30 Kétszeres buza, 5.30.—4.50. Rozs 5.50—5.30 Árpa 4.20—3.20 Zab 5.—4.60 Tengeri 4.30—4.20 Borsó 14.—Lenese 16.—Bab 8.50. Köleskása 11.80 Burgonya 2.30 Lángliszt 12.—Zsemlyelisz 11.20 Fehérkenyér liszt 10.70 Barnakenyér liszt 9.—széna fuvarral 2.50. Szalma fuvarral 1.40 Sza-

lonna 52.00 6 kiló zsupp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 03 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3.—, tölgy 2.80, cser 3.25. 100 kiló marhahus 52.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor 6 50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 95, szesz 85. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu —25, olvasztott fagygyu —33, szappan —25, birka gyapju —magyar gyapju 41.—. Egy hektoliter ó-bor 35.—uj bor 28.—, mész 1.—, kemény faszén 1.70, puha faszén —, kendermag 9.— köles 6.—repcze 10.50, dió 25.—, mogoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 12, fog-hagyma 30, bors 1.60, paprika 1.20 barnakenyér 9. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny 0.00 mm. Luczernamag —. frtíg, 1 mm. Lóhere ——— 1 mm Burgondi —.

**Marha ártáblázat** 1896. augusztus 25-ről egy pár első rendű jármás ökör 325—320 egy pár másodrendű jármás ökör 225. 265, egy pár harmadrendű jármás ökör 115, 190. 1 pár fejős tehén 105—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 62—85 1 drb. vágó tehén 150 kgr. 48—64. 1 drb. veres borju 10—16 1 drb. fél éves borju 17—27. 1 drb. egy éves borju 25—40. két éves borju 28. 54. 1 drb. hizott sertés —, 1 pár fél éves sertés —, 1 pár egy éves sertés —, 1 pár két éves sertés —, egy drb. jó igás ló 65.—95 1 pár ökörbőr 15—22. egy pár tehénbőr 12—16 borjubőr 4—5.—, 1 pár lóbor 8—9. 1 pár juhbor 0.00—0.00

**Forgalmi kimutatás** 1896. évi augusztus hó 25-ről: Tiszta buza körülbelül 900 hltr, kétszeres buza 400 hltr, rozs 1200 hltr, árpa 500 hltr. zab 400 hltr, tengeri 100 hltr, burgonya 700 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy — drb, félhizott — sovány —, süldő —, malacz —, hizott marha 42. jármás ökör 534, fejős tehén 336, borju 227, bivaly 16, juh és bárány 150 ló 81.

### Terménytőzsde.

Budapest, auguszt. 26.

|                                                       |       |
|-------------------------------------------------------|-------|
| B u z a tavaszra, bácskai . . . . .                   | 6.95  |
| » tavaszra, északi . . . . .                          | 0.—   |
| » szeptember-októberre, bácskai . . . . .             | 7.10  |
| » szept.-okt.-re északi . . . . .                     | 7.15  |
| R o z s tavaszra bácskai . . . . .                    | 5.90  |
| R o z s tavaszra, északi . . . . .                    | 6.10  |
| T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai . . . . .     | 3.80  |
| » jun.-jul.-ra, északi . . . . .                      | 3.90  |
| R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai . . . . . | 9.90  |
| » aug.-szept.re, északi . . . . .                     | 10.50 |

Bécs, auguszt. 26.

|                                        |           |
|----------------------------------------|-----------|
| B u z a tiszai . . . . .               | 7.35—7.65 |
| » bányási . . . . .                    | 7.00—7.00 |
| » bácskai . . . . .                    | 7.00—7.40 |
| » szokványáru ószre . . . . .          | 7.05—7.07 |
| B u z a szokványáru tavaszra . . . . . | —         |
| R o z s tiszavidéki . . . . .          | 6.60—6.65 |
| » szokványáru tavaszra . . . . .       | 5.60—5.62 |
| » szokványáru tavaszra . . . . .       | 6.46—6.48 |
| T e n g e r i magyar . . . . .         | 3.95—4.05 |
| Z a b, magyar kereskedelmi . . . . .   | 5.90—6.00 |

### NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének I-ső vendégfőllépte.

Csütörtökön, 1896. augusztus 27-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével  
Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

**LILI.**

Énekes színmű 3 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, pénteken 1896. augusztus hó 28-án,

KÜRY KLÁRÁNAK,

a budapesti népszínház művésznőjének II-ik főllépte.

**SZEGÉNY JONATHÁN.**

Operette 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

Lapunk számára hirdetések felvétetnek.

## SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

MŰVEK,  
FOLYÓIRATOK,  
HIRLAPOK,  
FONALZATOK,  
GAZDASÁGI  
NYOMTATVÁNYOK,  
EGYHÁZI,  
KÖZSÉGI  
ÉS EGYÉB  
HIVATALOS  
NYOMTATVÁNYOK,  
KÖRLEVELEK,  
LEVÉLBORÍTÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:  
IZLÉSES KIVITELBEN

mindentemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,  
SZÁMLÁK,  
FALRAGASZOK,  
BÁLI MEGHÍVÓK,  
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,  
NAPTÁRAK,  
PALACZKFELIRATOK,  
NÉVJEGYEK,  
GYÁSZLAPOK,  
STB., A  
NYOMDAI SZAKBA  
VÁGO  
NYOMTATVÁNYOK  
KÉSZÍTÉSE.

## PAPIR- és IRODASZEREK

\* \* \* \* \* raktara. \* \* \* \* \*

Kitünő minőségű, czégünkkel ellátott aczéltollak.